

MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

DEPARTAMENT POLITYKI RODZINNEJ

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. +48 22 461 60 60, fax +48 22 461 60 61
www.gov.pl/web/rodzina; e-mail: info@mrpips.gov.pl

Warszawa, listopada 2020 r.

W nawiązaniu do informacji z dnia 6 kwietnia 2020 r. przesłanej przy użyciu Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS), dotyczącej obowiązującego stanu prawnego i konieczności jego stosowania, wynikającego z przepisów wprowadzonych *ustawą z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz. U. z 2020 r., poz. 374, z późn. zm.) oraz kolejnymi ustawami nowelizującymi, przypominam, że regulacje dotyczące między innymi:

- 1) przedłużania prawa do świadczeń rodzinnych, zasiłków dla opiekunów oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego uzależnionych od niepełnosprawności na podstawie orzeczeń wydanych na czas określony na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, oraz
- 2) przedłużania prawa do świadczeń wychowawczych, świadczeń rodzinnych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego przyznanych cudzoziemcom, na podstawie odpowiednich kart pobytu/tytułów pobytowych wydanych na czas określony

są przepisami nadal obowiązującymi, do których przestrzegania oraz stosowania organy administracji publicznej są bezwzględnie zobowiązane.

W związku z powyższym, ponownie informuję:

Ad. 1. Przedłużanie prawa do świadczeń uzależnionych od niepełnosprawności na podstawie orzeczeń wydanych na czas określony na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Zgodnie z art. 15h ust. 1 ustawy *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych*, z przyczyn związanych z przeciwdziałaniem COVID-19, **orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wydane na czas określony na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, którego ważność:**

- 1) upłynęła w terminie do 90 dni przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (tj. w okresie od 9 grudnia 2019 r. do 7 marca 2020 r.), pod warunkiem złożenia w tym terminie kolejnego wniosku o wydanie orzeczenia, zachowuje ważność do

niepodlega

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

upływu 60. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (*niniejszy pkt wszedł w życie z mocą od 9 grudnia 2019 r.*);

- 2) upływa w terminie od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy (*tj. od dnia 8 marca 2020 r.*), zachowuje ważność do upływu 60. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (*niniejszy pkt wszedł w życie z mocą od 8 marca 2020 r.*).

Wejście w życie ww. art. 15h ust. 1 pkt 1 i 2 oznacza, że **okres ważności orzeczeń o niepełnosprawności albo orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, wydanych na czas określony** na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, po spełnieniu warunków wskazanych w tym przepisie, **z mocy prawa** uległ przedłużeniu na wskazany okres (bez znaczenia pozostaje fakt, iż były to np. orzeczenia o niepełnosprawności wydane na okres do ukończenia przez dziecko 16 r. życia).

Obowiązki organu właściwego (lub odpowiednio wojewody) w sprawach o świadczenia rodzinne, zasiłek dla opiekuna oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego;

Przedłużenie z mocy prawa ww. orzeczeń oznacza obowiązek odpowiedniego przedłużenia przez organy właściwe (i odpowiednio wojewodów w sprawach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego) **z urzędu** prawa do uzależnionych od niepełnosprawności: świadczeń rodzinnych, zasiłku dla opiekuna oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Powyższe wynika z faktu, że opisana procedura nie jest przyznawaniem świadczeń na wnioski strony na podstawie kolejnego orzeczenia o niepełnosprawności/stopniu niepełnosprawności lecz szczególnym przedłużeniem prawa do przyznanych świadczeń na podstawie orzeczenia, **które cały czas znajduje się w aktach sprawy**, a które na mocy ww. szczególnego art. 15h ust. 1 pkt 1 i 2, z mocy prawa uległo przedłużeniu. Przedłużenie to z urzędu ma obowiązek uwzględnić organ właściwy/wojewoda, który przyznał świadczenia uzależnione od niepełnosprawności.

Przedłużenie powinno odbyć się poprzez odpowiednią zmianę z urzędu wydanych decyzji (np. na podstawie odpowiednio art. 32 ust. 1-1b ustawy o świadczeniach rodzinnych lub art. 24 ust. 1-2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów).

Istotne jest jednak, że organ właściwy (lub wojewoda), działając z urzędu, nie ma wiedzy czy dana osoba, której orzeczenie, zgodnie z informacją właściwego w sprawach orzeczeń powiatowego centrum pomocy rodzinie uległo przedłużeniu, wciąż spełnia warunki ustawowe do otrzymywania świadczeń uzależnionych od niepełnosprawności w okresie przedłużonej ważności orzeczenia, a przede wszystkim czy dana osoba jest zainteresowana dalszym otrzymywaniem danego świadczenia/świadczeń. W związku z powyższym, zasadne wydaje się aby organ właściwy (wojewoda), po wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie zmiany decyzji na dane świadczenie w oparciu o orzeczenie o przedłużonej ważności, skontaktował się ze stroną postępowania w celu potwierdzenia, że spełnia warunki do kontynuacji świadczenia i jest zainteresowana wydłużeniem okresu przyznania świadczenia. Biorąc pod uwagę nadzwyczajne okoliczności związane z obowiązującym w Polsce stanem epidemii w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, zasadnym wydaje się kontakt

zdalny (tj. np. telefoniczny, pocztą elektroniczną). Informację o przedłużeniu prawa do świadczenia na podstawie orzeczenia o przedłużonej ważności strona uzyskana także w otrzymanej decyzji zmieniającej, zawierającej także niezbędne pouczenia m.in. o obowiązku informowania o zmianach mających wpływ na prawo do przyznanego świadczenia.

Istotne jest, że okres na który z mocy prawa zostają przedłużone orzeczenia na podstawie ww. szczególnego art. 15h ust. 1 pkt 1 i 2 jest specyficznym określeniem z uwagi na nadzwyczajne okoliczności jego wprowadzenia: **przedłużone w tym trybie orzeczenie zachowuje ważność do upływu 60. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności** – jest to więc wciąż orzeczenie wydane na czas określony. Oznacza to, że do tak wskazanej **opisowo** daty końcowej ważności orzeczenia organ właściwy (lub odpowiednio wojewoda) zobowiązany jest w drodze zmienionej decyzji administracyjnej przyznać świadczenie uzależnione od niepełnosprawności nie dłużej jednak niż do końca okresu zasiłkowego/świadczeniowego w przypadku świadczeń przyznawanych na okres zasiłkowy/świadczeniowy. Nie ma zatem żadnych podstaw prawnych do wydawania po upływie okresu na jaki ww. decyzje przedłużające zostały wydane (czyli np. po uzyskaniu przez stronę nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności), kolejnych, dodatkowych decyzji uchylających przedłużone wcześniej prawo do powyższych świadczeń.

Ponadto należy wskazać, że przez nowe orzeczenie wydane przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności należy rozumieć orzeczenie ostateczne, czyli co do zasady orzeczenie, co do którego upłynął 14 dniowy termin do wniesienia odwołania do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności albo orzeczenie, w stosunku do którego osoba zrzekła się prawa do wniesienia odwołania. Także orzeczenia wydane przez wojewódzki zespół są orzeczeniami ostatecznymi – zgodnie z art. 16 kodeksu postępowania administracyjnego.

Do czasu zakończenia zainicjowanego przez stronę postępowania odwoławczego i wydania orzeczenia ostatecznego przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności nie ulega zatem przerwaniu ważność orzeczenia przedłużonego na podstawie art. 15h ust. 1 ww. ustawy.

W związku z powyższym, jeżeli strona złożyła odwołanie od orzeczenia powiatowego zespołu orzekania o niepełnosprawności, to organ właściwy ma obowiązek nadal wypłacać ww. świadczenia, do których prawo wcześniej przedłużył w związku z art. 15h ust. 1 ww. ustawy lub odpowiednio przedłużyć z urzędu prawo do tych świadczeń (jeżeli organ właściwy w dalszym ciągu tego nie zrobił) do upływu 60. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii lub do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności, czyli w tym przypadku do dnia wydania orzeczenia o niepełnosprawności przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Jednocześnie należy zauważyć, że jeżeli nowe orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (czyli orzeczenie ostateczne w rozumieniu art. 16 kpa), nie będzie już uprawniać do ww. świadczeń uzależnionych od niepełnosprawności, to świadczenie wypłacone za okres kiedy ważne było poprzednie orzeczenie (którego ważność z mocy prawa została przedłużona w oparciu o ww. art. 15h), nie jest świadczeniem nienależnie pobranym i nie podlega zwrotowi, dlatego żądanie przez organ właściwy zwrotu ww. świadczeń jako niezależnie pobranych w sytuacji kiedy osoba spełniała wszystkie warunki ustawowe do jego otrzymywania jest bezprawne.

Należy zauważyć, że niedopuszczalne jest również działanie organu właściwego polegające na uzależnieniu przedłużenia przez organ z urzędu prawa do ww. świadczeń od warunku złożenia przez stronę postępowania wniosku o wydanie kolejnego orzeczenia o niepełnosprawności/stopniu niepełnosprawności. Przypominam, że zgodnie z ww. przepisem art.15h ust. 1 pkt 2 ww. ustawy z dnia 2 marca 2020 r. orzeczenia o niepełnosprawności/stopniu niepełnosprawności, o których mowa w tym przepisie (czyli te orzeczenia których ważność upłynęła/upłynie po 8 marca 2020 r.), zachowują ważność na mocy tej ustawy do upływu 60. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności bez konieczności składania wniosku o wydanie kolejnego orzeczenia. Złożenie kolejnego wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności było warunkiem przedłużenia z mocy prawa na podstawie ww. ustawy z dnia 2 marca 2020 r. ważności poprzedniego orzeczenia tylko w sytuacji opisanej w art. 15h ust. 1 pkt 1 tej ustawy, czyli dotyczy orzeczeń których ważność upłynęła w terminie do 90 dni przed dniem wejścia w życie ww. ustawy (tj. w okresie od 9 grudnia 2019 r. do 7 marca 2020 r.).

W związku z powyższym, w ślad za informacją zawartą w ww. informacji z dnia 6 kwietnia br., ponownie informuję, że jeżeli organ właściwy ma wątpliwość, czy i na jaki okres ważność danego orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności została z mocy prawa wydłużona, w tym z uwzględnieniem faktu ewentualnego wydania kolejnego orzeczenia, to należy wystąpić z zapytaniem w tej sprawie do organu właściwego w sprawach wydawania/przedłużania orzeczeń, tj. do właściwego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, który wydał/przedłużył dane orzeczenie – jest to organ który ma obowiązek, zgodnie z właściwością, rozstrzygać wiążąco takie sprawy.

Ad. 2. Przedłużanie prawa do świadczeń wychowawczych, świadczeń rodzinnych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego przyznanych cudzoziemcom, na podstawie odpowiednich kart pobytu/dokumentów pobytowych wydanych na czas określony

Zgodnie z art. 15z ust. 1 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, jeżeli termin do złożenia wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 105 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35) wypada w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, ogłoszonego w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 (tj. w okresie od 14 marca 2020 r.), termin ten ulega przedłużeniu do upływu 30 dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni.

Art. 15zzq. 1. Jeżeli ostatni dzień ważności zezwolenia na pracę, o którym mowa w art. 88 ust. 1 pkt 1–5 lub ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1482, 1622, 1818 i 2473 oraz z 2020 r. poz. 278), przypada w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, ogłoszonego w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 (tj. w okresie od 14 marca 2020 r.), okres ważności tego zezwolenia na pracę ulega przedłużeniu z mocy prawa do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni. Przepis zdania pierwszego stosuje się odpowiednio do decyzji o przedłużeniu zezwolenia na pracę lub przedłużeniu zezwolenia na pracę sezonową.

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Powyższe przepisy, na zasadach analogicznych jak opisane w pkt 1 i 2 procedury dotyczące przedłużania z mocy prawa świadczeń uzależnionych od niepełnosprawności, mają odpowiednio zastosowanie do cudzoziemców, którym w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, **tj. w okresie od 14 marca 2020 r.**, wygasło prawo do świadczeń wychowawczych, świadczeń rodzinnych lub świadczeń z funduszu alimentacyjnego z powodu utraty ważności odpowiednich kart pobytu/dokumentów pobytowych (w szczególności dających prawo do pracy w Polsce).

Ww. karty pobytowe/dokumenty pobytowe, w szczególności zgodnie art. 1 ust. 2 pkt 2 lit. c i d ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz art. 1a ust. 1 pkt 2 lit. c ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, po spełnieniu innych warunków ustawowych, stanowią podstawę do otrzymywania odpowiednio świadczeń wychowawczych, świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego w okresie ich ważności

Analogicznie jak w przypadku procedury opisanej w pkt 1 i 2, przed przedłużeniem z mocy prawa do ww. świadczeń uzależnionych od posiadania odpowiedniej karty pobytu/dokumentu pobytowego, wydaje się zasadne skontaktowanie się z danym cudzoziemcem w celu potwierdzenia, że jest on zainteresowany przedłużeniem prawa do danych świadczeń i że spełnia inne warunki ustawowe do ich dalszego pobierania, tj. w szczególności warunek zamieszkiwania w Polsce wraz z dziećmi lub odpowiednio innymi członkami rodziny.

W przypadku wątpliwości co do przedłużenia/okresu przedłużenia z mocy prawa na podstawie ww. przepisów, danemu cudzoziemcowi jego karty pobytu/tytułu pobytowego, organ właściwy, na podstawie odpowiednio art. 25 ust. 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych, art. 20 ust. 2 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci lub art. 19 ust. 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, np. za pomocą środków komunikacji elektronicznej, może zwrócić się do wojewody (tj. organu właściwego w sprawach legalizacji pobytu cudzoziemców) o ustalenie, czy i na jaki okres karta pobytu/tytuł pobytowy danego cudzoziemca uległa przedłużeniu.

Jednocześnie, niezależnie od powyższego, przypominam od dawna obowiązujące, przepisy dotyczące ustalania prawa do świadczenia wychowawczego, świadczenia dobrego start oraz świadczeń rodzinnych cudzoziemcom z państw trzecich:

Zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r., poz. 2407, z późn. zm.) prawo do świadczenia wychowawczego przysługuje:

- 1) obywatelom polskim;
- 2) **cudzoziemcom:**
 - a) do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
 - b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym,
 - c) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - d) posiadającym kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego

na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, obywatele państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz obywatele państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy,

- e) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
- na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 139a ust. 1 lub art. 139o ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
 - jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na okres nieprzekraczający dziewięciu miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,
- f) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
- na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 151 lub art. 151b ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
 - na podstawie wizy krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych,
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art. 156b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
- z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Zgodnie z art. 1 ust. 3 ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, prawo do świadczenia wychowawczego przysługuje powyższym osobom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres, w jakim mają otrzymywać świadczenie wychowawcze, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Odnosząc się do kwestii prawa do świadczenia dobry start informuję, że zgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. poz. 1061, z późn. zm.) świadczenie dobry start przysługuje zamieszkującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemcom:

- a) obywatelom Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego albo Szwajcarii,
- b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym,
- c) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2017 r. poz. 2206 i 2282 oraz z 2018 r. poz. 107, 138 i 771), jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- d) posiadającym kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem obywateli

państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy,

e) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie:

- zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 139a ust. 1 lub art. 139o ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub
- dokumentu pobytowego, o którym mowa w art. 1 ust. 2 lit. a rozporządzenia Rady (WE) nr 1030/2002 z dnia 13 czerwca 2002 r. ustanawiającego jednolity wzór dokumentów pobytowych dla obywateli państw trzecich (Dz. Urz. UE L 157 z 15.06.2002, str. 1, z późn. zm.) – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 6, str. 3, z późn. zm.), z adnotacją „ICT”, wydanego przez inne państwo członkowskie Unii Europejskiej, i gdy celem ich pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest wykonywanie pracy w charakterze pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 3 pkt 13b ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach przez okres nieprzekraczający 90 dni w okresie 180 dni
- jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający dziewięciu miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Natomiast w przypadku ustalania prawa do świadczeń rodzinnych, zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111) świadczenia rodzinne przysługują:

2) cudzoziemcom:

- a) do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
- b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów dwustronnych o zabezpieczeniu społecznym,
- c) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 lub art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2018 r. poz. 2094), lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- d) posiadającym kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający 6 miesięcy, obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy,
- e) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 139a ust. 1 lub art. 139o ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach

- jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z członkami rodzin, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na okres nieprzekraczający 9 miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,
- f) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 151 lub art. 151b ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
 - na podstawie wizen krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych,
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art. 156b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
 - z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres nieprzekraczający 6 miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

W myśl art. 1 ust. 3 świadczenia rodzinne przysługują osobom, o których mowa w ust. 2, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Istotne jest jednak, że w identycznej sytuacji prawnej jak cudzoziemcy posiadający fizycznie kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, są cudzoziemcy, którzy takiej adnotacji co prawda na karcie nie posiadają, ale mają prawo do pracy w Polsce, z mocy prawa, na podstawie szczególnych przepisów lub na podstawie zezwolenia na pracę udzielonego na podstawie szczególnych przepisów (co do zasady, zgodnie z art. 244 ust. 1 pkt 11 ustawy o cudzoziemcach, w karcie pobytu wydawanej cudzoziemcowi umieszcza się adnotację „dostęp do rynku pracy” - w przypadku zezwolenia udzielonego cudzoziemcowi, który jest uprawniony do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jest zwolniony z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę).

Zasady dostępu cudzoziemców do polskiego rynku pracy i wykonywania przez nich pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej określają przepisy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2019 r., poz. 1482 r.) wraz z aktami wykonawczymi do tej ustawy. W szczególności, zgodnie z art. 87 ust. 1 ww. ustawy, cudzoziemiec jest uprawniony do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli:

- 1) posiada status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) udzielono mu ochrony uzupełniającej w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) posiada zezwolenie na pobyt stały w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) posiada zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4a) posiada zgodę na pobyt ze względów humanitarnych;
- 5) posiada zgodę na pobyt tolerowany w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 6) korzysta z ochrony czasowej w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej;
- 8) jest obywatelem państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego, nienależącego do Unii Europejskiej;

- 9) jest obywatelem państwa niebędącego stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, który może korzystać ze swobody przepływu osób na podstawie umowy zawartej przez to państwo ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi;
- 10) jest członkiem rodziny cudzoziemca, o którym mowa w pkt 7-9, lub jest zstępnym małżonka tego cudzoziemca, w wieku do 21 lat lub pozostającym na utrzymaniu tego cudzoziemca lub jego małżonka lub jest wstępnym tego cudzoziemca lub jego małżonka, pozostającym na utrzymaniu tego cudzoziemca lub jego małżonka;
- 11) jest osobą, o której mowa w art. 19 ust. 2-3 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2017 r. poz. 900);
- 12) posiada zezwolenie na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 114 ust. 1, art. 126, art. 127 lub art. 142 ust. 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach - na warunkach określonych w tym zezwoleniu;
- 13) posiada zezwolenie na pracę oraz przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - a) na podstawie wizy, z wyjątkiem wizy wydanej w celu, o którym mowa w art. 60 ust. 1 pkt 1, 22 lub 23 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub
 - b) na podstawie art. 108 ust. 1 pkt 2 lub art. 206 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach lub na podstawie umieszczonego w dokumencie podróży odcisku stempla, który potwierdza złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, jeżeli bezpośrednio przed złożeniem wniosku był uprawniony do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub
 - c) na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, z wyjątkiem zezwolenia udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 181 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub
 - d) na podstawie wizy wydanej przez inne państwo obszaru Schengen, lub
 - e) na podstawie dokumentu pobytowego wydanego przez inne państwo obszaru Schengen, lub
 - f) w ramach ruchu bezwizowego.

Zgodnie z art. 87 ust. 2 ww. ustawy, z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę jest zwolniony cudzoziemiec:

- 1) posiadający w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 144, art. 151 ust. 1 lub 2, art. 158 ust. 2 pkt 1 lub 2, art. 161 ust. 2, art. 176 lub art. 186 ust. 1 pkt 3 lub 4 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- 2) będący małżonkiem obywatela polskiego lub cudzoziemca, o którym mowa w pkt 1 i ust. 1 pkt 1-6, posiadający zezwolenie na pobyt czasowy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielone w związku z zawarciem związku małżeńskiego;
- 3) będący zstępnym, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 8 lit. b, obywatela polskiego lub cudzoziemca, o którym mowa w pkt 1 i 2 oraz ust. 1 pkt 1-6, posiadający zezwolenie na pobyt czasowy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) posiadający zezwolenie na pobyt czasowy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielone na podstawie art. 159 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- 5) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 108 ust. 1 pkt 2 lub art. 206 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach lub na podstawie umieszczonego w dokumencie podróży odcisku stempla, który

- potwierdza złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, jeżeli bezpośrednio przed złożeniem wniosku był zwolniony z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę na podstawie pkt 1-4;
- 6) posiadający ważną Kartę Polaka;
 - 7) ubiegający się o udzielenie ochrony międzynarodowej lub będący małżonkiem, w imieniu którego został złożony wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, pod warunkiem posiadania zaświadczenia wydanego na podstawie art. 35 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 8) uprawniony do przebywania i wykonywania pracy na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależącego do Unii Europejskiej lub Konfederacji Szwajcarskiej, który jest zatrudniony przez pracodawcę mającego siedzibę na terytorium tego państwa oraz czasowo delegowany przez tego pracodawcę w celu świadczenia usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 9) w stosunku do którego umowy międzynarodowe lub odrębne przepisy dopuszczają wykonywanie pracy bez konieczności posiadania zezwolenia.

W związku z powyższym, o świadczenie wychowawcze, z uwzględnieniem zastrzeżeń/wyjątków wskazanych w art. 1 ust. 2 pkt 2 lit. d ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, jak i o świadczenia rodzinne z uwzględnieniem zastrzeżeń/wyjątków wskazanych w art. 1 ust. 2 pkt 2 lit. d ustawy o świadczeniach rodzinnych (tj. z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy), mogą ubiegać się także cudzoziemcy, którzy na posiadanych kartach pobytu (niezależnie od rodzaju/nazwy tytułu pobytowego), nie mają co prawda umieszczonej adnotacji „dostęp do rynku pracy”, ale posiadają prawo dostępu do polskiego rynku pracy na podstawie udzielonego zezwolenia na pracę (odrębnego od samej karty pobytu) lub cudzoziemcy korzystający z dostępu do polskiego rynku pracy na podstawie odrębnych przepisów, zwolnieni z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę z mocy prawa – tj. w szczególności ww. cudzoziemcy.

Również o świadczenie dobry start, z uwzględnieniem zastrzeżeń/wyjątków wskazanych w ww. § 2 ust. 2 lit. d ww. rozporządzenia, mogą ubiegać się także cudzoziemcy, którzy na posiadanych kartach pobytu (niezależnie od rodzaju/nazwy tytułu pobytowego) nie mają umieszczonej takiej adnotacji, ale posiadają prawo dostępu do polskiego rynku pracy na podstawie udzielonego zezwolenia na pracę (odrębnego od samej karty pobytu) lub cudzoziemcy korzystający z dostępu do polskiego rynku pracy na podstawie odrębnych przepisów, zwolnieni z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę z mocy prawa – tj. w szczególności ww. cudzoziemcy.

Istotne jest również, że z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, tj. z dniem 1 maja 2014 r., zgodnie z art. 507 ww. ustawy, udzielone na podstawie dotychczasowych przepisów zezwolenia na osiedlenie się – stały się zezwoleniami na pobyt stały. Pobyt stały daje zaś dostęp do rynku pracy i tym samym cudzoziemcy o takim statucie pobytowym mają prawo ubiegać się o świadczenie wychowawcze, świadczenia rodzinne oraz o świadczenie dobry start.

Powyższe wynika także odpowiednio z § 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 czerwca 2019 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczenia wychowawczego oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach niezbędnych do ustalenia prawa do świadczenia wychowawczego (Dz. U. poz. 1177), zgodnie z którym, ustalając prawo do świadczenia wychowawczego, poza odpowiednimi informacjami wskazanymi w § 2 i 3, uwzględnia się również odpowiednio kartę pobytu i decyzję o udzieleniu cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub inny dokument uprawniający cudzoziemca do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który uprawnia do wykonywania pracy.

Ponadto zgodnie z §5 pkt 6 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń rodzinnych oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych (Dz. U. poz. 1466) ustalając prawo do zasiłku rodzinnego, poza odpowiednimi informacjami wskazanymi w § 2-4, uwzględnia się również odpowiednio kartę pobytu i decyzję o udzieleniu cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub inny dokument uprawniający cudzoziemca do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który uprawnia do wykonywania pracy.

W związku z powyższym, jeżeli odpowiednie przepisy dotyczące cudzoziemców dają cudzoziemcowi prawo do legalnego pobytu na terytorium RP i prawo dostępu do polskiego rynku pracy (np. w okresie oczekiwania na zakończenie procedury wydania docelowej karty pobytu) wówczas, niezależnie od posiadanego dokumentu pobytowego, cudzoziemiec ten ma prawo do świadczenia wychowawczego, świadczeń rodzinnych oraz świadczenia dobrego start, jeżeli spełnione są pozostałe warunki do przyznania tych świadczeń.

Olgierd Podgórski
Dyrektor
Departamentu Polityki Rodzinnej
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej